

TAYVAN MODELİ

1949'da, Çin Komünist Partisi anakarada, Çin Halk Cumhuriyeti'ni kurduğu zaman, Milliyetçi Çin hükûmeti, beraberinde 4 milyon insanla birlikte Tayvan Adası'na taşındı. Adada bulunan 6 milyon insanla **bütünleşen göçmenler** 10 milyonluk yeni bir toplum oluşturdular.

Tayvan, **yeni bir devlet olma yolunu seçince**, ABD dikkatlerini buraya çevirdi ve büyük miktarda askerî-ekonomik yardım gönderdi.

Bu yardımı iyi değerlendiren Tayvan, öncelikle **altyapı ve tarım sektörüne çok önem verdi** ve **başarılı bir toprak reformu yaptı**. Toprak kiralalarını düşürerek, kamu arazilerini halka açtı. Büyük arazi sahiplerinin arazilerini de satın alarak halka dağıttı.

Uygulanan tarım politikaları ile önce kendi kendine yetmeye başladı ve sonra da önemli miktarda, **tarım ürünleri ihraç eder hale geldi**.

Ülkede, **genel ithalat kısıtlandı** ve ithal hammaddeler işlenerek **ucuz tüketim malları üretilmeye başlandı**. Hafif sanayisi kalkınmaya başlayınca da, **ihracat teşvik edildi** ve 1970'lerde Tayvan'ın adı, yeni bir ihracatçı ülke olarak duyulmaya başlandı.

Bu arada **bürokratik engellerden uzak, özel vergi sistemleri** ve **ihracat serbest bölgeleri** oluşturularak, kalkınmanın sürekli ve sistematik bir yapıda olması hedeflendi.

1980'lerin başında Tayvan, **dışa açılma politikasını benimsedi** ve dünyanın pek çok ülkesine yatırım yapmaya başladı. Bu sayede, **ekonomik olarak tam bağımsızlığı hedefledi**.

1979'da ABD'nin Çin Halk Cumhuriyeti'ni diplomatik olarak tanıması ve Çin Cumhuriyeti ile ilişkilerini kesmesi üzerine Tayvan, **uluslararası diplomatik mücadele süreci başlattı**.

Nihayet, uzun yıllar verdiği mücadeleden sonuç aldı ve 1 Ocak 2001'de Dünya Ticaret Örgütü'ne üye oldu. Dış politik uygulamalarında duygusallığı tercih etmeyen Tayvan, bu dönemden sonra **kendine tehdit kabul ettiği Çin'e, yatırım yapmaları için işadamlarını teşvik etti**. Ve Hong Kong üzerinden Çin'deki ticarî nüfuzunu arttırdı.

İhracat profilini son yıllarda **teknolojik ürünlere** kaydıran ülkede **kişi başına milli gelir 15.000 dolara** yaklaştı. Halen dünyanın en büyük ilk 15 ihracatçı ve ithalatçı ülkesi arasında.

Önemli döviz rezervlerine sahip ülkenin, sadece ABD ile olan ticaretinde 10 milyar dolar fazlası var.

Yabancı yatırımcı çekme potansiyeli olarak, dünyada 15. sırada bulunan Tayvan, 2001 yılında ülkesine 32 milyar dolar yabancı yatırım çekerken, sınırları dışında da 54.7 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirmiş.

Ekonomik gelişmişliğin belkemiğini KOBİ'ler oluşturuyor. 2001 istatistiklerine göre ülkedeki kayıtlı 1 milyon 100 bin şirketin % 98'i KOBİ. Yine toplam iş gücünün % 80'ini KOBİ'ler istihdam etmekte.

36.000 km²lik alanda 22 milyon insanın yaşadığı, yer altı ve yerüstü zenginlikleri bulunmayan bu sevimli ada ülkesinin, 55 yıllık öyküsü ve geldiği nokta bu.

Aslında Kıbrıs için siyasî model olmaktan öte, Türkiye için **ekonomik model** olabilecek bir ülke.

Siyasî Olarak Tayvan Modeli

Son günlerde; Türkiye'nin Güney Kıbrıs ile olan ilişkisinin Tayvan modeline benzetileceği konuşuluyor.

Bu modelde; örneğin ABD; Tayvan'ı, Çin'in bir parçası kabul ediyor. Yani siyasî muhatap Çin. Ama aynı zamanda, Tayvan ile bağımsız ekonomik ilişkileri var. 25 yıldır, ABD'nin burada resmî büyükelçilik rolünü üstlenen Amerikan Enstitüsü var.

Türkiye de böyle uygulayacak modeli. Güney Kıbrıs ile ekonomik ilişki kurulacak ve Rum malları serbestçe dolaşacak. Ancak Rum yönetimi tanınmayacak ve siyasî muhatap olarak Yunanistan kabul edilecek.

Annan Planı'na «hayır» diyen AB üyesi bir Güney Kıbrıs'a, Türkiye bu modeli uygulamaya hazırlanıyor.

Acaba, plana «evet» diyen KKTC'ye nasıl bir model uygulanacak?

Yoksa biz Kıbrıs'a Tayvan modeli uygulamaya çalışırken, birileri de Irak'ın kuzeyi için bunu mu planlıyor?

Göreceğiz...

Son bir not;

Geçen yıl gitmiştim Tayvan'a.

Dış İlişkiler Komisyonu Eş Başkanı Chang, eski bir ilkokul olan Mecliste bizi ağırlarken, mahcup bir tavırla, eskiliğinden ve küçüklüğünden yakındı. Kuruluşundan beri daha büyük bir meclis binası için para ayıramadıklarını söyledi.

Tüm yatırımlarını ülkenin kalkınmasına ayırmışlar.

Ne demeli?

Uzun yıllar bu ülkenin kaynaklarını hoyratça harcayanlar, milyarlarca dolarlık anlamsız yatırımlara imza atanlar ve bu ülkeyi fildişi kulelerden yönetenler, keşke gidip görselerdi ve ders alsalardı.

Akşam Gazetesi 06.04.2005

